

Space is the place

Ruimte. We kunnen haar met rust laten, of haar op duizend manieren invullen. In Showroom MAMA hebben kunstenaars de ruimte ingevuld, elk op eigen wijze. Het trilt en het kraakt. En soms is het er stil.

'Wat een fantastische ruimte'. Zo'n kreet kun je uit mijn mond horen, als ik onverwacht een nieuwe plek ontdek, een plek waarvan de potentie in een oogopslag helder is. Omdat er een feest kan worden gevierd, of een tentoonstelling gehouden. Ruimte is voor mij in de eerste plaats een omsloten geheel, een binnenruimte, door muren en een dak gescheiden van de buitenwereld. Tijdens een reis door de zuidelijke staten van Amerika heb ik ruimte op een andere manier ervaren. De ruimte als leegte. Geen mensen. Eenzaamheid en isolatie. Land Art kunstenaar Walter de Maria wist maar al te goed dat dit de basisvoorwaarden zijn voor een intense ervaring van ruimte in het landschap. Op een plek ergens buiten Quemado, een piepklein plaatsje in het zuidwesten van New Mexico, liet hij in 1977 het Lightning Field aanleggen. In het desolate gebied van een kilometer bij een mijl, plaatste hij vierhonderd roestvrijstalen palen. De hoge palen staan regelmatig opgesteld volgens een coördinatenstelsel. De Maria koos voor dit gebied omdat het hier meer dan gemiddeld onweert. Je kunt het Lightning Field uitsluitend bezoeken door een overnachting te boeken in het kleine houten onderkomen op het terrein. Bezoekers hopen op zwaar weer, zodat de bliksem in een van de palen inslaat. Dat moet een spectaculair schouwspel opleveren.

Helaas, bij mijn bezoek aan het Lightning Field is het weer heel kalm. Geen schijntje kans op onweer. Wel moet dit bij uitstek de plek zijn om ruimte te kunnen beleven. Direct na aankomst in de cabin trek ik mijn laarzen aan om een lange wandeling te maken door het veld. Alles wat ik zie en hoor krijgt extra intensiteit. Mijn zintuigen staan op scherp. En terwijl ik geen ochtendmens ben sta ik de volgende dag bij de eerste zonnestrallen

alweer op om opnieuw, dit keer in de ochtendmist, het veld in te gaan. Ik voel me er als de eenzame wandelaar die uitkijkt over het nevelachtige landschap, in het bekende schilderij van Caspar David Friedrich (De Wandelaar Boven de Nevelen, ca. 1817-18). De man is op de rug te zien. Een kleine, nietige figuur in een wijds landschap.

Spacequake. Een trilling in de ruimte. De tentoonstelling met werk van pas afgestudeerde kunstenaars in Showroom MAMA gaat over het thema ruimte. Sommige kunstenaars -Golie Talaie, Jonmar van Vlijmen en Véronique Driedonks- hebben de ruimte expliciet als onderwerp van hun werk gekozen. In het werk van anderen is ruimte een belangrijk element. Dat kan heel letterlijk, zoals in de muurschildering die Steven Leijen speciaal voor de tentoonstelling heeft gemaakt. Een ruimtevaarder en een vrouw in bikini zweven temidden van meteorieten, kometen en sterren. Joep Overtoom speelt in zijn schilderijen meer verhullend met de ruimte. Door de transparante verflagen heen kunnen we alleen nog maar gissen welke objecten zich waar bevinden. Staat het struikgewas in After (2004) nu op het eerste plan, of groeit het op tegen het witte gebouw verderop in het landschap? En die rechthoekige bak in het onderste deel van het doek: is dat een zwembad in de voortuin of een ondergrondse parkeergarage? Een witte contourlijn (wat wordt hier omkaderd?) lijkt zich weinig aan te trekken van de wetten van het landschapsschilderen. De lijn loopt dwars door voor- en achtergrond heen en brengt de verschillende plannen met elkaar in verbinding.

Hoewel het curatorenteam de kunstenaars niet heeft gevraagd de tentoonstellingsruimte van MAMA te problematiseren,* is Golie Talaie erin geslaagd de ruimte van MAMA in haar werk te incorporeren. In een afgezonderde ruimte in de Showroom -je kunt er alleen komen door je tussen twee muren in een smal gangetje heen te wurmen- staat een stoel met een koptelefoon. De geluiden van bezoekers die rondlopen en met elkaar praten in de Showroom worden door

middel van sensoren opgevangen. Via de koptelefoon kun je ze horen. Het is een nieuwe manier om de Showroom te ervaren. Want op een plek waar je normaalgesproken vooral je ogen de kost geeft, draait het in deze installatie geheel om het geluid. Het leidt tot een concentratie van de zintuigen zoals in het Lightning Field van De Maria.

Ook Jonmar van Vlijmen voegt met zijn werk een nieuwe ruimtelijke inhoud toe aan de Showroom. Met zijn installatie Verbeelding van mijn Vrijplaats transformeert hij de Showroom tot uitvalsbasis van zijn eigen staat. Nieuw ontworpen vlaggen hangen buiten aan de voorgevel. En wie van de jonge natie deel wil uitmaken, krijgt een button. De experimentele staat van Van Vlijmen reikt vrijmoedig over landsgrenzen heen. Het lijnenspel in de vlaggen en op de button zijn een accumulatie van logo's en symbolen van bestaande naties. Van Vlijmen heeft ze over elkaar heen gelegd en op deze manier een nieuwe ruimte gecreëerd. Jonmar's Space zou zijn schepping kunnen heten. Een bonte verzameling van vlaggen, glaasjes, suikerzakjes, bierviltjes, sleutels, vignetten, kaarten en veel meer toont de inspiratiebron van Van Vlijmen. Met deze installatie probeert Van Vlijmen zijn denkkaders te vergroten, zodat er ruimte komt voor persoonlijke verbeelding.

Véronique Driedonks neemt door middel van haar installatie bijna letterlijk en daadwerkelijk bezit van de ruimte. Met vilt heeft Driedonks een woud gecreëerd van boomstam- en struikachtige constructies. Uitlopers van wortels strekken zich uit in de ruimte. Als klimop reiken ze naar andere elementen. Steeds een klein stukje verder. Er lijkt geen houden aan. Of toch wel? Vier grijparmen van rode metalen buizen met zwarte handvatten zweven vlak onder het plafond. Zij voeren de regie, stellen waar nodig paal en perk en bevorderen groei indien gewenst.

Ruimte. We kunnen haar met rust laten, of haar op duizend manieren invullen. In de Showroom hebben kunstenaars de ruimte

ingevuld, elk op eigen wijze. Het trilt en het kraakt. En soms is het er stil.

Carolien van den Akker
Curator Mister Miyagi programma

* Eerder, in 2004 bij City City Bang Bang, heeft MAMA de locatie van de Showroom wél heel expliciet tot onderdeel van de tentoonstelling gemaakt. De pui werd uit het pand verwijderd, waardoor de Showroom openbare ruimte werd.